

سعدی سینمای ایران در راه‌آهن

■ موضوع: مشاهیر محله راه‌آهن
■ ویژگی: فیلمساز، کارگردان و هنرمند معروف

***

هر محله‌ای در دل خود مشاهیر و هنرمندانی دارد که در آن متولد می‌شوند و رشد می‌کنند. بعضی‌ها برای همه عمر در محله‌ای که به دنیا آمده‌اند می‌مانند و بعضی دیگر کوچ می‌کنند. علی حاتمی، کارگردان و فیلمنامه‌نویس معروف، در تابستان ۱۳۲۳ در جایی متولد شد دقیقاً شبیه جایی که در سریال هزاردستان شخصیت رضا خوشنویس به مفتش آدرس می‌دهد: «کوچه مختاری، کوچه اردیبهشت، بن بست سرو». پدرش صفحه‌آرا بود و در یک چاپخانه کار می‌کرد و مادرش خانه‌دار بود. او اصول اولیه نمایشنامه‌نویسی را در هنرستان هنرهای دراماتیک آموخت و بعد وارد دانشگاه هنر شد و در رشته سینما و تئاتر ادامه تحصیل داد. نخستین فیلم حاتمی در سال ۱۳۴۸ به نام «حسن کچل» ساخته شد که در زمان خودش بسیار مورد توجه قرار گرفت. سریال «هزارستان» که یکی از بهترین و بزرگ‌ترین پروژه‌های سینمایی کشور است در زمره آثار این هنرمند قرار دارد. علی حاتمی را یکی از بزرگ‌ترین پیشگامان سینمای جدید ایران می‌دانند و به نام «سعدی سینمای

تئاتر و سینما و رادیو نیز مدتی در محله راه‌آهن زندگی می‌کرد. او دوران دبستان خود را بعد از مکتب، در دبستان منوچهری میدان گمرک گذراند و بعد به دبیرستان روشن رفت. احمدی کارمند اداره راه‌آهن شد و همانجا با همکارش به نام زهرا جوانشیر ازدواج کرد. بعدها در تیم فوتبال راه‌آهن به‌عنوان مربی فعالیت کرد.

ایران» از او یاد می‌کنند. علی اصغر فراهانی، معتمد محله راه‌آهن درباره این هنرمند می‌گوید: «منزل پدر علی حاتمی در کوچه اردیبهشت، بن بست سرو بود که بعد از دهه ۵۰ از محله کوچ کردند و اکثر کسانی که با ایشان رفت‌وآمد داشتند یا مهاجرت کرده‌اند یا از دنیا رفته‌اند.» زنده‌یاد مرتضی احمدی هنرمند نام‌آشنای دنیای

پدری که پیکر پسرش را اتفاقی دید

■ موضوع: شهدای محله
■ ویژگی: شهادت بیش از ۷۰ نفر از اهالی محله راه‌آهن برای دفاع از جمهوری اسلامی ایران

***

آنطور که اهالی محله می‌گویند محله راه‌آهن بیش از ۷۰ شهید تقدیم انقلاب کرده است. محمد فرج‌زاده، از اهالی قدیمی محله راه‌آهن از شهدای شاخص محله برایمان می‌گوید.

جوان‌ترین شهید

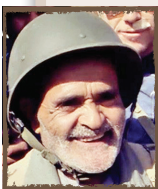
حمید آذرمی، جوان‌ترین شهید محله راه‌آهن است که در زمان شهادت ۱۷ سال داشت. حمید در عملیات مرصاد، در اسلام‌آباد غرب به شهادت رسید. قصه شناسایی پیکر پاک این شهید از سوی پدرش خاطره مشترک خانواده شهید علیرضا فرج‌زاده است. ماجرا از این قرار بود که علیرضا با برادر بزرگ‌تر حمید (مجید) همکلاسی بودند که خبر شهادتش را اعلام می‌کنند. دایی شهید فرج‌زاده و پدر شهید آذرمی برای شناسایی پیکر علیرضا راهی معراج شهدا می‌شوند که در آنجا با تابوتی با نام حمید آذرمی بچه‌سراه آذری برخورد می‌کنند. پدر شهید آذرمی اصرار می‌کند تا حتماً چهره این شهید را ببیند. وقتی در تابوت را باز می‌کند با پیکر پسرش مواجه می‌شود.

شهادت در دفتر حزب جمهوری اسلامی

هاشم جعفری معیری، خرداد ۱۳۰۹ در شهر تبریز متولد شد. بعد از سپری کردن دوران تحصیلات ابتدایی همراه خانواده به تهران و محله راه‌آهن آمد. سال ۱۳۳۲ در رشته پزشکی دانشگاه پذیرفته شد و بعد از فارغ‌التحصیلی ۱۷ سال در وزارت بهداشت فعالیت داشت، اما بعد از مدتی به دلیل مخالفت با رژیم پهلوی برای بازنستتگی اقدام کرد تا اینکه انقلاب اسلامی ایران به پیروزی رسید. معیری از تأسیس حزب جمهوری اسلامی تا لحظه شهادت به همکاری با این تشکیلات انقلابی ادامه داد و در هفتم تیر سال ۱۳۶۰ به همراه ۷۲ یار انقلاب در دفتر حزب جمهوری اسلامی به شهادت رسید.

عمو حسن جبهه

حسن امیری فر، میان اهالی جبهه و رزمندگان به عمو حسن شهرت داشت. او سال ۱۲۹۵ متولد شد و در زمان شروع جنگ ۶۴ ساله بود. عمو حسن در محله راه‌آهن دکه یخ‌فروشی داشت و با شروع جنگ تحصیلی دکه‌داری را رها کرد و با به تن کردن لباس رزم راهی میدان جنگ شد. عمو حسن در هر بخش مشغول به کار می‌شد لحظه‌ای بیکار نمی‌ماند. در اردوهای صبحگاهی حتی بیشتر از جوانان در یادگان دو کوه می‌دوید. عمو حسن را می‌شد در بخش‌های مختلف جبهه پیدا کرد. او در ۷۰ سالگی هم‌زمان با عملیات کربلای ۴ در شلمچه شهید شیرین شهادت را نوشید.

جولانگاه اجنبی‌ها زمین فوتبال شد

■ موضوع: دومین زمین خاکی فوتبال
■ ویژگی: این زمین محل پرورش استعداد های فوتبالی بسیاری بود

***

برخی منابع مکتوب از زمین خاکی حوالی میدان راه‌آهن به‌عنوان نخستین زمین فوتبال تهران نام می‌برند اما منابع موثق‌تر این مکان را دومین زمین فوتبال خاکی در پایتخت می‌دانند.

اکبر کارگر جم، بازیکن سال‌های دور راه‌آهن، یکی از کسانی است که در شکل‌گیری زمین خاکی معروف راه‌آهن نقش داشت؛ «زمین خاکی راه‌آهن تا حدود دهه ۲۰ شمسی با عنوان کمپ آمریکایی‌ها شناخته می‌شد و نیروهای آمریکایی که برای کار در راه‌آهن به تهران آمده بودند آنجا راگی بازی می‌کردند. مردم هم برای تماشای راگی دور آنها جمع می‌شدند و رسم بود که بعد از پایان هر بازی یک فانوس روشن در آسمان رها می‌کردند که از میدان توپخانه سابق قابل مشاهده بود. وقتی ماموریت آمریکایی‌ها به پایان رسید و از تهران رفتند به اتفاق بچه‌های محله راه‌آهن زمین کمپ آمریکایی‌ها را سر و سامان دادیم و

برای نخستین بار همان‌جا فوتبال بازی کردیم. یک سال بعد از راه‌اندازی زمین راه‌آهن پای فوتبال‌بست‌های مطرح آن دوره مثل اکبر افتخاری، نصرالله عبداللهی، علی جباری، جهانگیر کوثری و... که جایی برای تمرین نداشتند به آنجا باز شد و زیر نظر رسول مددوعی که از تبریز به تهران آمده بود تمرین کردند.» مرتضی احمدی، بازیگر و گوینده فقید رادیو و تلویزیون، خودش را یکی از بانیان ایجاد زمین خاکی راه‌آهن و نخستین کاپیتان تیم فوتبال راه‌آهن می‌داند.

چرا باغ و سالن تشریفات ساخته شد؟

همچنان وجود دارد. کشفی در توصیف این باغ و سالن تشریفات می‌گوید: «زمانی که ایستگاه راه‌آهن تهران راه‌اندازی شد، سالنی هم در کنار آن ساخته شد. اگر روبه‌روی ورودی ایستگاه راه‌آهن بایستید، سالن تشریفات درست سمت چپ شما قرار دارد، این سالن ۲ در ورودی داشت که یک تالار بزرگ دارد با ۲ اتاق کوچک.»

اما این سالن و باغ اطرافش با چه کار کردی ساخته شده است؟ کاشفی در پاسخ به این سؤال می‌گوید: «تا دهه ۴۰ استفاده از هواپیما مرسوم نبود. مقامات و درباریان برای سفر به شهرها یا ماموریت از قطار استفاده می‌کردند، حتی محمد رضا پهلوی هنگام افتتاح خط آهن مشهد با قطار از تهران به مشهد رفت. سالن تشریفات با همین رویکرد ساخته شد تا مقامات بتوانند قبل از سفر در این سالن استراحت کنند و از آنها پذیرایی شود. انتهای این سالن دری به سمت سکوی راه‌آهن دارد. مهمانان ویژه‌ای که به این سالن می‌آمدند، از این در و پلکان زیبایی که داشت به سمت سکوی خط یک می‌رفتند و سوار قطار می‌شدند. قطار سلطنتی در این سکوی آماده حرکت بود و مهمانان می‌توانستند سوار قطار شوند.»

وحدت اسلامی امتداد داشت. مهرزاد کشفی، تهران‌پژوه، این درختان را با ماندگان باغی می‌داند که اطراف سالن تشریفات راه‌آهن وجود داشت تا مهمانان ویژه این سالن بتوانند از فضای سرسبز اطراف محوطه استفاده کنند. در کنار ورودی ایستگاه راه‌آهن، سردری با تابلوی سالن تشریفات

■ موضوع: سالن و باغ تشریفات
■ ویژگی: چشم‌اندازی برای ایستگاه راه‌آهن و پذیرایی از درباریان

***

تک و توک درخت‌های ضلع شرقی ایستگاه راه‌آهن تنها با ماندگان باغی هستند که روزگاری تا خیابان